ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 4. **V Ljubljani, 1. aprila 1893.** **Leto XXIII.**

Vzpomladánska.

Ko solnce vzpomládno
Vže gorko žarí,
Iz zimskega spanja
Naravo budí.

Metuljcev krilatih
Se pisani rój
Brezskrbno po zraku
Igrá sè sebój.

In pisanih hrostov
Prikaže takój
Po grivah zelenih
Veseli se brój.

Bučelice pridne
Od cvetja na cvet
Bučevajo urno
In srkajo med.

In mrávljico tiho
Vže delo skrbí:
Od jutra do mraka
Po stézah hití.

Po logih pa ptice
Si gnezda pletó,
Da rôd bo krilati
V njih spaval sladkó.

Vzpomládi veselje
Se z delom vrstí;
Kakó bi veseli
Ne bili še mí?

Saj vzpómlad v življenji
Je našem zlat čas,
In lepšega níkdar
Ne bode za nas!

A dela se tudi
Učiti nam je:
Brez dela živéti
Ne more nihčè!

dr. H. Z.

Staro babo žagajo.

Znano je, da si kmetski ljudje ne samó o praznikih, ampak tudi o drugih svečanih prilikah napravljajo novo obleko. To se posebno rado godi pred kakimi večjimi prazniki, kar je čisto naravno, ker „obleka ljudij je kazalo njih misli“ pravi prigovor. Na ta način se prazniki ne proslavljajo samó v duhu, ampak tudi z vnanjim sijajem se jim skazuje dolžno spoštovanje in dostojna čast. Tudi Seljanova skrbna mati je spoznala nujnost, da bode treba za veliko noč družini preskrbeti marsikaj novega, vzlasti še, ker bode mali Júrijče začel vzpomládi vže hoditi v cerkev. Ker jim za denar ni ravno tako trda šla, kakor drugim sosedom, odpravi se mati Seljanovka nekega ponedeljka kar nemudoma v bližnje mesto Kranj, da bi tam nakupila potrebnega blagá.

Da se pa ne bode kdo izpodtikal nad tem, da je šla mati kupovat in ne oče, povem vam, da ima to popolnoma svojo dobro stran, ako se pomisli, da moški, če gredó kam, navadno mnogo več zapravijo na poti nego ženske. Pri Seljanovih se je pa to tudi zaradi tega tako ukrenilo, ker je mati Seljanovka znala na prodajalce bolje pritiskati pri kupovanji, nego li oče. In ta njena dobra lastnost v denašnjih dneh ni brez vsega pomena, ko se vsak novčič tako krvavo zasluži.

Ker je Seljanove vže mnogoletna skušnja izučila, da imajo krojači, črevljarji, švelje in drugi taki umételjniki in umételjnice pred praznici mnogo dela, zato so tudi še za časa naprosili obče spoštovanega krojača Boštjana, da pride prej ko mogoče v štiro ter jim pozašije, kar je treba. Boštjan obljubi, da pride takój sredopostno sredo in ostal je mož beseda. In res je prišel, kakor je obljubil, da si so ljudje govorili, da nič kaj rad ne izpolnuje svojih obljub. A kdo more krojaču vse to vzeti za zlô!

Za Júrijčeta je bil tak dan zeló imeniten, kadar so imeli pri hiši bodi si kogar koli v štiri. To je bilo zanj nekaj izvanrednega; vse drugačno življenje, kakor po navadi. Zatorej se ni čuditi, da je težko pričakoval sredopostne srede in dan na dan popraševal: „Kolikokrat bomo šli še spat, da pride krojač Boštjan?“ Naposled po dolgotrajnem in mučnem čakanji dobi vender odgovor: „Še nocoj in jutri zjutraj pride!“

Júrijče to noč od samega veselja ni mogel zaspati. Neprestano se je premetaval po postelji in si želel, da bi vže skoraj bilo jutro. Ko mu spanec končno le zatisne oči, jele so mu pa nemirne sanje rojiti po razvnetih možganih. Zdelo se mu je, da je oblekel nove hlače, lepopisano suknjico ter šel v vas k sosedovim. Tu ga je vse občudovalo, vse zavidalo; bal se je, da bi ga ne vročili. Zabavali so se prav prijetno. Šli so se skrivalca, igrali se slepe miši, delali so konja; mléli, pekli in kuhali so, da se je vse kadilo . . . Zdajci pride oče bog si ga vedi odkod in zapodi prestrašenega Júrijčeta premim potom domóv. Tu ga pa vzame mati v roke in ugledavši, da so nove hlače vže vse umazane in na suknjici

manjka gumbov, vzame iz drvarnice oklešček in jame z njim neusmiljeno tipati po Jurijčetovih nežnih a dobro rejenih mišicah . . .

Zdajci se Jurijče prebudí iz teh mučnih sanj in po vsem životu se tresoč globoko vzdihne: „Hvala Bogu, da ni res; bile so le sanje!“ A srce mu še vedno bije v prsih kakor kladivo v kaki tovarni. Ker je bilo slišati iz družinske sobe živahen razgovor, ni mogel dalje spati.

„Pa vender nè, da bi bil Boštjan vže tukaj,“ deje Jurijče sam v sebi ter se mahoma dvigne iz mehke postelje. Za ves svet ne bi rad videl, da bi ga Boštjan zasačil še v postelji ter imel kake slabe misli o njem. Tega si je bil namreč svest: če ga hudomušni krojač dobi spečega v postelji, da potlej ves dan ne bode mirú. Predbacival mu bode lenobo, krmižljavost in pital ga z zaspancem, lenuhom in bog si ga vedi s kakimi priimki, kar bi Jurijčetova občutljivost silno težko prenašala. Urno se obleče v hlačice, prime lahno za kljuko pri spalničnih vratih ter jih počasi odprè. Boštjan je vže v sobi. Ker so se vsi zagledali v pripravljeno blagó nihče ni zapazil, kako se je Jurijče polagoma priplazil do klopi pri peči in si zadovoljno mêl roki, češ: dobri smo; Boštjan me ni zapazil.

A ni še dolgo sedel na klopi, da reče oče materi: „Mati, pokliči fanta, da mu pomeri krojač obleko.“

„Oj, Jurijče! zdaj pa le po konci; krojač — — Glej ga fanta! saj je vže pri peči,“ začudi se mati, ugledavši Jurijčeta. „I kdaj si pa vender vstal, da te ker nič nismo videli,“ vpraša ga mati.

„O kdaj sem vže jaz po konci!“ pobaha se Jurijče in mencaje si še zaspane oči stopi h krojaču, da ga pomeri na dolgost in širokost, povprek in počez, vse kakor treba, da se obleka bolje prime telesa.

Ker sta si bila Jurijče in Boštjan vže nekaj let sem dobra znanca, vnel se je kmalu prav živahen razgovor mej njima. Marsikako modro in pametno sta razdrla. Boštjan je znal seveda mnogo novega povedati in Jurijče ga je poslušal z odprtimi ušesi. Tudi Jurijče ni bil baš redkobeseden in tako jima je dopóludne minil kakor bi pihnil.

„Veš kaj, Jurijče?“ reče Boštjan.

„Kaj neki?“ vpraša Jurijče ter pričakuje, da mu bode Boštjan kaj posebnega povedal.

„Danes je tisti dan, na kateri žagajo staro babo“, reče mu Boštjan.

„O jemnasta,“ seže mu Jurijče z zaničljivim nasmehom v besedo, češ: ta je pa vže izpod pázduhe vzeta; kaj tacega pojdi drugam pravit, a ne Seljanovemu Jurijčetu!“

„I nu, res, brez vsake šale! ali mar ne verojameš tega?“ zatrjuje mu navihani krojač ter se drži kolikor more pametno in modro. „Danes je sredopostna

sreda in ta dan, baš o póludne, sežagajo vsako leto po jedno staro babo doli pri lipniškem mostu. To je vže od nekdaj takó," deje nekako važno Boštjan.

Júrijče se zdaj spomni, da mu je vže rajnka babica, Bog ji daj nebesa, pripovedovala o tej grozovitosti. „Morda je pa le res," misli sam v sebi in še ta resni obraz Boštjanov! — Ni sicer popolnem zaupal navihanemu krojaču, ker se je vže večkrat lahko prepričal, da jih ima Boštjan za ušesi, ali tega pa tudi ni mogel tajiti, da bi Boštjan ne vedel kaj več kakor samó hlače krojiti in sešiti. Vpraša ga torej:

„Katero pa bodo letos žagali?"

„Letos je menda stara Goraška na vrsti," deje krojač ter se komaj vzdržuje smeha. „Doli k mostu teci, ako hočeš videti; zdaj še lahko prideš o pravem času," bodrí ga Boštjan.

Júrijče bi kar šel; ali ura je vže pol dvanajstih odbila. Vsak čas pride kosilo na mizo in njemu se je vže oglašal oni neprijetni čut, ki mu pravimo glad v želodci. In temu se ni čuditi, ker na kmetih se morajo tudi otroci postiti. Če gre, izvestno bode zamudil kosilo. „In baš zdaj o póludne se mora baba žagati in to še celó danes," jezí se Júrijče, ker je slutil, da bode danes nekoliko boljše kosilo na mizi, kakor drugekrati, kadar so samí pri hiši. „Toda do mosta vender ni tako daleč in kosilo tudi ne bode tako točno ob dvanajstih na mizi! Videti pa, kako staro babo žagajo, to ni kar si bodi! Kaj tacega se ne vidi vsak dan!" Tako modruje Júrijče, vrže kučmo na glavo in se tiho izmuza iz hiše, da bi ga mati ne videla in hajdi proti mostu. Svojo radovednost je hotel poprej nasititi, kakor prazni želodček, pa naj si bode vže temu takó ali takó.

Prišedši nekako do pólu pota, postoji malo ter se ozrè proti mostu, da bi videl, če je vže kaj ljudi tam. In glej ga kleka! kakor navlašč. Dva človeka res nekaj žagata; a kaj? to se iz daleč ni moglo razločiti.

„Bode vže nekaj", prikima Júrijče zadovoljno; „Boštjan je govoril resnico". Hitro stopa dalje. Ali čudno se mu zdi le to, da ni slišati nikakega jokú ne upitja. „Saj mora babo vender le kaj boleti, če jo žagajo," misli si; „nu pa morda so ji tako naredili, da ne more upiti ali je pa že prav pri konci, da vže pojema, zato le hitro naprej, da ne zamudim vsega", govori Júrijče ter se spusti kar v tek. Če tudi v časih malo pade, takemu dečaku to nič ne dé, saj je sneg mehák.

Približavši se mostu, vidi opeharjeni Júrijče na svoje veliko začudenje in še večjo nejevoljo, da Krumpekova dva res pridno žagata, pa ne stare Goraške, ampak golí za drva.

Boštjan ga je torej prevaril, hudo prevaril; imel ga je za norčka! Črne naklepe snujoč, kako bi se osvetil nad tem navihanim krojačem, sopihal je Júrijče brzih nog domóv, da bi vsaj vsega kosila ne zamudil.

Ali póludne je vže davno odzvonilo, in ko stopi Júrijče na vežni prag, nesla je mati ravno prazne sklede v kuhinjo.

„Ej Júrijče, to imaš še kratko!" pomiluje ga mati, ki je v tem vže vse slišala od Boštjana, kje je bil Júrijče.

„Saj pravim, ti si dvakrat Júrijče! Le škoda, ko si vže tako velik, in še tak neumnež, da greš kaj tacega Boštjanu verojeti. Kdaj te vender sreča pamet?"

Tako ošteva mati svojega sinčka ter še nagajivo pristavi: „Vidiš, zdaj si pa še celó kosilo zamudil!“

„Ali mi niste prav nič pustili?“ vpraša Júrijče in šlo mu je skoraj na jok.

„Ná, tu imaš nekaj malega,“ potolaži ga mati ter mu poda ponev politih žgancev. „Drugič pa nikar ne verojemi vsega, kar ti kdo natveze na ušesa. Zapomni si to!“ posvari ga mati.

Júrijče je mirno a hlastno snedel, kar mu je dala mati. Šlo mu je zeló v slast. Zraven pa si je mislil in trdno sklenil, da nikdar ne odpusti Boštjanu, ker ga je tako nekrščansko vodil za nos. Ali ni še dobro pojužinal, vže mu začnó druge skrbi rojiti po glavi. „Človek bi še vse potrpel, ko bi le ta sramota ostala na skrivnem; ali Boštjan, ta jezikavi krojač, izvestno bode okrog kvasil, kako me je naplahtal,“ vzdihuje ubogi Júrijče. „Skôraj bo vedela vsa vas o tem, in kjer koli se le prikažem, vsak me bode popraševal: no Júrijče, kje pa so staro babo žagali? A — *tega mi ne bode mogoče prenašati! Kaj naj storim?*“

Materi potoži vse te svoje pomisleke ter jo prosi, naj zapreti Boštjanu, da ne sme o tem nikjer nič praviti, in če bi kje kaj pravil, da ne sme nikoli več k Seljanovim v hišo. Boštjan je obljubil pri svojih pristriženih muštacah, da bode molčal kot zemlja in da noben človek ne bode zvedel o tem ničesar.

Ali jaz sem vender le prišel tej stvari na sled, da-si le od strani, in sem jo zbobnal po vsem svetu. A nádejam se, da mi Júrijče zavoljo te moje slabosti ne bode zameril in tudi ne tožil zavoljo žalenja časti, ker nisem ničesar govoril, kar se tiče njegove časti in ga tudi drugače nisem hotel žaliti.

Sploh pa mislim, da mu ni dosti mar za te moje čenče, ker sem ga videl takój veliko soboto po tem dogodku od pete do glave vsega novega ponosno korakati poleg očeta pri vstajenji, in ko je drugi dan dobil polne žepe rdečih piruhov, zmenil se vže nič več ni, kje žagajo stare babe, če jih sploh žagajo kje.

Fr. Pretnar.

V slovó g. nadučitelju (A. V.)

I.

Vi ste vedno nas ljubili,
Vedno nas lepó učili,
Pravo nam kazali pot,
Lepa hvala Vam gospod!
S čim hvaležnost bi skazali?
Djanje naj učenca hvali!
Kar učili ste nas Vi,
To spolnujmo žive dni!
Težek nam je čas ločitve,
K Bogu vsem puhté molitve,
Prosimo ga od srcá,
Naj Vam on plačilo da!

Poklon novemu g. nadučitelju (A. K.)

II.

Danes ste, gospod premili,
V šolo prvič k nam stopili,
Vi nam boste blag učitelj,
Vi preskrben nam voditelj.
Težka Vaša je naloga,
Lahka, če otrok uboga.
Tu obetamo Vam zbrani
Slušali Vas bomo vdani.
Vaše uke spolnovali,
Opustili, kar Vas žali.
Prosimo nebes Očeta:
Bog Vas živi mnoga leta!

Fr. Krek.

Materina sveča.

Kako hitro minévajo dnevi! Komaj smo nekoliko pozabili božične praznike ter si željeli srečno novo leto, pa je prišla svečnica, in glejte, sv. Gregorija god je bil vže prvi vzpomladanski dan! Kdor ima dovolj dela, komaj dohaja bežeči čas. Tak siromak sem tudi jaz: zeló težko sopiham za dnevi in vsacega se mi zdi zvečer škoda, ker se ne povrne nikoli več. A najbolj žal mi je, da je svečnica tako hitro odbegla. Saj je bil pa to tudi zares lep dan! Koliko lučic je migetalo v cerkvi, kako so se žarile veselja oči tudi vam, ljubi moji, ko ste gledali svoje in továrišev prižgane sveče! Nu, ali nisem povedal resnice? Samó veselili ste se svojih svečic, prav vsi, kolikor vas je bilo v cerkvi — še Meklenov Peter ni jokal, da si se je malo opekel. Vedeli pa niste, da tekó včasih ob prižgani sveči tudi solzé, grenke, bridke solzé ... Vidite, to vam razložim jaz, napišem vam povest o materini sveči.

Pred več leti je bil pri Jerínu srečen dan. Botri so namreč prinesli od sv. krsta malega Tinčka. Jerínovi niso bili premožni, zato je kupil boter lepo, zeleno-rdeče pobarvano krstno svečo ter jo podaril Jerínki. Ta jo je zavila — saj takó se spodobi, ker je bila blagoslovljena — v novo opran robec in jo skrbno zaprla v skrinjo. Ko sta prišla za Tinčkom še Polonica in Andrejček na svet, goréla jima je zopet taista sveča pri sv. krstu, svetlo znamenje še svetlejše luči — sv. vere.

Doslèj je spremljala ta sveča le vesele dogodke. Toda Jerinka jo je prižigala tudi o žalostnih prilikah. — Nebó se je prevleklo s temnimi oblaki, bliskalo se je, treskalo ... Tedàj so pokleknili vsi Jerínovi — tudi mali Tinček, Andrejček in Polonica — ter molili, da bi se srečno prevedrilo. Mati pa je prižgala blagoslovljeno svečo. Hvala Bogu, toče ni bilo, pač pa je vihar podrl staro jablano, ki je rodila vsako leto tako lepa jabolka. Jerín je zrl resno na vrt, otroci so jokali in mati si je otrla solzo ter ugásnila svečo ...

Še v hujših dnevih je gorela materina sveča. Oče Jerín je nevarno obolel; smrtna ura se mu je približala. Mož je umiral, dali so mu v roke to svečo — mrtvaško svečo. Tedàj so tekle solze, tekle, da je bilo gorjé ... Sveči sami pa se je hitreje topíl vosek ter kapal od nje, kakor bi se tudi ona solzíla ...

Bil je vseh mrtvih dan. Jerínka je hitela z otroci na možev grob in prižgala za nekaj časa svečo. Vsi skupaj so molili za prerano umrlega očeta, ker so bili prepričani, da mu s tem največ koristijo. Bile so jim sôlzne oči, a tolažila jih je zavést, da je oče izvestno vže srečen. Saj so se spominjali prelepe pesni:

„V nebesih, v nebesih pa mize stojó,
Vsem vérnim dušicam pripravljene so“.

In vseh mrtvih dan se preselí največ duš iz vic v nebeška bivališča.

Materina sveča je bila vže kratka, toda še jo je morala prižigati. Davíca ji je namreč umorila Polonico in Tinčka. Kako žalostno je plapolala sveča ob njiju smrti in pozneje pri pogrebu! Uboga Jerínka!

Skrbno je zavila nesrečna žena konček sveče ter ga zamišljena spravila. „Ta ostanek bode ugasnil ob moji smrti“, vzdihnila je natihoma.

Ostala sta sama z Andrejčkom. Ubožno sta živela, saj nista imela mnogo več kakor kočo in njivico. Andrejčka so jeli časoma klicati za Andreja, zakaj devetnajstletnemu mladeniču ni več všeč otročje nazivanje. Pa tudi drugače se je izpremenil: domá mu je začelo mrzeti. „Kar po svetu pojdem in se ne vrnem poprej, dokler si toliko ne prislužim, da bodeva srečno živela z materjo“. Toda te misli ni razodel nikomur, niti skrbni materi ne, ampak kar nenadoma je izginil lepega jesenskega dne. To se je zgodilo prav tačas, ko je odpotovalo več ljudij iz ónega kraja v Ameriko.

Jerínki je bil to hud udarec! „Da me zapusti jedini otrok in sedàj na stara leta! Kaj naj počnem uboga sirota sama?“ tarnala je in željno pričakovala, da bi vsaj kako poročilo prišlo iz daljne Amerike. Za kakih šest tednov je pač pisal neki izseljenec domóv in pravil, kje se je ustavil ta in óni, ali o Andreju ni bilo besedice.

„Samó Andreja bi še rada videla — — če je še živ“, tožila je sosedi, ki ji je stregla v bolezni. Ker je pa težko govorila, utihnila je.

„Morda je vže mrtev — Bog sam vé, kje je njegov grob?“ jadikovala je Jerínka. Žalost in starost sta jo močno potrli. Jela je bolehati; legla je, in še celó vzpomladi ni mogla s postelje. Malo pred žetvijo pa je pričakovala tudi ona nebeške žanjice — bele smrti.

Kje je bil vender Andrej? Takrat, ko so mu bile prišle óne čudne misli v glavo, povabil ga je neki znanec, naj gre ž njim v Zagorje kopat premog. To je bilo kakor nalašč zanj. Odšel je, dobil službo, napravil si čedno obleko in si prihranil tudi vže precèj novcev, samó domóv — materi ni sporočal ničesar. „Kadar se povrnem, tedàj bode njeno veselje tem večje“, mislil si je ter trdovratno molčal.

Proti žetvi pa ga je jela vleči neka nepoznana sila domóv. Ostavil je torèj za nekaj dnij Zagorje, da pogleda, kako je domá, da razveselí mater s svojim zaslužkom. Pozno popóludne je bilo. Andreju je lil znoj raz čelo, ko je prispel domóv gredé vrh hriba k onim košatim lipam, odkoder se je tako lepo videla domača vasica z mično cerkvico in rodovito polje okolo nje. Toda ni obstal in gledal, ampak krepkeje je stisnil gorjačo, pritrdil si popotno torbico in brzih korakov hitel v dolino. Vže je bil vštric cerkve na glavni cesti, natančno je vže razločeval domačo kočo — tretjo od cerkve — še nekaj korakov po stezi čez njive — in domá bode. Solnce se je uprav skrivalo za gore, večerni vetrec mu je pihal v obraz in pripogibal težke žitne klasove. Domači golobje so mu prileteli

naproti ter ga pozdravljali; tudi Andrej jim je radostno odzdravil, ob jednem pa se mu je celó zazdelo, da ga je ošabni petelin na cerkveni strehi malo pogledal — seveda samo od stráni, ker mogočnež ni tako radoveden, da bi se popolnoma ozrl.

Vesel se je bližal Andrej domačemu pragu, a bilo mu je tudi neizrecno tesno pri srci, prav kakor ónemu v pesni:

„Kaj nek' bodo mam'ca rekli,
Ko jim bom povedal vse?
Menda me ne bodo tepli —“

Nič, nič, Andrej, ti ne bode očitala dobra mati, zato ker ne bode mogla . . .

Ob Andrejevem vstopu je držala soseda Jerínki mrtvaško svečo in molila molitve za umirajoče.

„Andrej!“ — zašeptala je bolnica tiho, ki je takój spoznala svojega sina. Videlo se je, da bi marsikaj rada naročila sinu v slovo, a bila je vže preslaba. Samó mrzlo roko mu je podala in ga resno, pa ljubeznivo pogledala. A ta poglèd in ta ledena materina roka v Andrejevi sta nadomestila vse besede — vse življenje bode pomnil Andrej ta trenotek.

Sedàj pa se končava povest o materini sveči. Andrej je jokal ob materini postelji in se kesàl, da je tako nepremišljeno ravnal. Če bi bil materi naznanil, kje biva, prišel bi bil lahko poprej domóv, pomagal, stregel bi ji bil, morda bi bila ozdravela. A njegov kés je bil prepozen. Jerínka je umrla, sveča njenega življenja je dogorela, in kmalu potem je ugasnila tudi Jerínkina sveča . . . Andrej pa je jokal . . .

Kaj ne, ljubi moji, sedàj veste, da marsikatera ónih sveč, katere blagoslové na svečnico, gorí v prav resnih urah. Torej drugo leto, ko zopet ponesete sveče blagoslavljat, bodite prav resni pri svetem opravilu in prosite Boga, da bi vam ne bilo treba jokati ob prižgani sveči.

Kajtimar.

Pri potoku.

Peljal me pot je k potoku,
Ki je namakal raván,
Dôkler mu val žuboreči
V led ni še bil zakován.

Dá-si mi zreti zdaj môči
Vala kristalnega ní,
Vender pod skorjo ledeno
Dalje in dalje hití.

Moje poglede razžarjal
Mir je blagostni srcá,
Dôkler pokôja ni skálil
Bésni vihár mi svetá.

Zdaj ni življenja v očesi —
Vender dnò srčnih globín
Vedno in vedno prešinja
Let mi otročjih spomín . . .

Modést.

Otrokova molitev.

Blagoslovi, Oče večni,
Delo moje pridnosti!
V Tvojo slavo, svojo srečo
Naj obračam mlade dní!

Čednosti mi v srce vsajaj,
Váruh bodi vedno moj!
Pridno hočem se učiti,
Bom otrok poslušen Tvoj.

Daj, da rastem vsa v modrosti,
Greha čuvam se skrbnó,
Po vseh potih naj me vodi
Tvoje mílostno okó.

A. Praprotnik.

Bolna Minka.

Minka moja je zboléla:
Prej glasnó je vedno péla,
Skakala ob mêni živo,
Klicala mi nagajivo:
„Zlato solnčece mi sveti,
V vrtu čujem ptičke peti,
V grêdi mnoga cvetka rásе —
Záte berem jih in zásе.
Kamor se okó obrne,
Lepši kras se mi odgrne —
Reci, da ni vzpómlad zlata
Sreče, rádosti bogata!“
Ali ko je zima s snégom
Nad dolino in nad brégom
Vse življenje lepo vzela —
Minka moja je zboléla!
K peči gorki vedno séda,
Žalostno v obraz mi gléda,
Pesencam srebrnim grlo
Njé se tudi je zaprlo.
Od straní jo pogledujem,
Radoveden povprašujem:
„Réci, réci, Minka moja,
Kakšna je bolezen tvoja?
Po zdravnika smo poslali,
Njemu v skrb te bomo dali,
Da te on v bolezni teši
In prezgodnje smrti reši.“

Ali bolna Minka pravi:
„Mêne nihče ne ozdravi,
Ker srcé mi je zbolélo,
Ki je bilo prej vesélo,
Dôkler v zlati je vzpomládi
Rádost pilo na livadi,
Slušala sam lépo petje,
Trgala dehteče cvetje —
Ali zdaj ni čuti pétja
In nikjer ni najti cvétja.
Kaj pošiljaš po zdravnika,
Ta bolést je prevelika —
Minka ti ob smrti pravi:
Njé nikdó več ne ozdravi,
Ker srcé ji je zbolélo,
Ki je bilo prej vesélo.“
Glávico privzdignem njéno
In poljubim jo iskréno,
Ter v tolažbo, to sevéda,
Taka moja je beséda:
„Le ne jokaj, Minka moja,
Huda ni bolezen tvoja!
Ko vzpomládno solnce sine,
Tákrat ti gotovo mine.
Rože bodo spet cvetéle,
Ptice pesni svoje péle —
Tákrat, ko nekdaj živéti,
Spet prijetno bo na svéti.

Saj ne traja večno zima,
Kratek le obstanek íma.
Ali čuj me, Minka lépa:
V sebi ti srcé zaklépa
Mnogo rožico cvetočo,
Mnogo nádejo še vročo,
Ki jim cvetja svet hudobni
Ni ospèl po môči zlôbni.
Čuj, da kdaj v srcé poznéje
Mrzla zima ne prispéje,
Da, kar v njem zdaj plemeníto
V prvem cvetji je razvíto,
Ne uniči v srci zima,
Ki vzpomládi zopet — nima!"

Modést.

Naš pastir.

II.

Ko so pri sosedovih stavili novo hišo, tedàj vam je bilo veselje záme, mladega razposajenca. Kar vedno sem se smukal okrog zidarjev in tesarjev. Zna se, da delavci niso potrebovali takih svečnikov okolo sebe, ki so jim bili le za nepokoj in nápotje. Zato nas je pogosto zadrstil kdo izmej delavcev in nam zaprétil, da nas vzidajo, če se še priplazimo. In res niso prišli nekateri nič več blizu; le od daleč so opazovali, kako hitro rase poslopje pod rokami pridnih zidarjev.

Samó Dolinarjev Lukec se ni zmenil za nobeno pretenje. To vam je bil navihanec, kakor ga ni bilo tedàj v vasi. Nič se ga ni prijelo, ko ga je mati oštevala ter mu prepovedovala, da naj ne hodi svetit zidarjem. Nič ni maral, če prav ga je zalôtil nekoč sam mojster ter mu pošteno „navil uro". Kričal je tedàj sicer na vso moč; ali ko ga je pa mojster izpustil, smijal se je hudomušno ter trdil, da ga ni čisto nič bolelo.

Toda, kogar ljudje ne morejo ukrotiti, ukroti ga Bog.

Neko popóludne je Lukec zopet postopal okrog zidarjev. Ti se niso dosti menili za neporedneža ter delali in tolkli pridno dalje. Kar opazi Volkov Anže, ko je basal pipo, da gleda Lukcu izza telovnika abecednik.

„Poglej ga lenuha lenega, mesto da bi šel v učilnico, pa se tu poteplje. Ej, ti seme, ti!" Takó mu zapretí Anže in postopi za njim. Lukec hitro rine na stran ter gleda porogljivo Anžeta, misleč: „Kaj bodeš reva stara! Saj me še drugi niso ujeli, kam neki bi me ti!"

Ali v tem tronotku, ko je gojil v srci tako hudobne misli in se norčeval iz starega moža, izpodtakne se ob bruno, ki je ležalo tik velike apnénice. Lovil se je nekoliko in mahal z rokama; toda zamán. „Štrrrbunk" je reklo, pa je bil v beli apneni vodi. „Pomagajte! pomagajte!" tako je klical in se pogrezal vedno bolje v mehko-ugašeno apno. Na njegovo vpitje so prihiteli zidarji k apnénici. Prvi je bil Anže. Hitro je položil preko jame močno desko ter izvlekel nesrečneža. Nekaterim se je smilil, ker je jokal. Drugi so mu pa privoščili, češ, kdor išče, ta najde.

In res je staknil Lukec dovolj. Apno ga je objédlo po nogah in rokah, da se mu je luščila koža ter se mu izpihovali mehurji. Sreča je bila, da se je apno vže ohladilo, sicer bi bilo po Lukcu.

Neporednež je moral biti dolgo časa v postelji, predno so se noge toliko zacelile, da je mogel hoditi. V bolezni ga je nekaterikrat obiskoval gospod veroučitelj. Razlagal mu je, kar je zamudil v šoli ter ga pripravljal na prvo sv. obhajilo. Lukec — bistra glava — zapomnil si je naglo vse in zajedno s součenci dobil listek za prvo sv. obhajilo.

Ko je popolnem okreval, bil je ves izpremenjen. Nič več se ni potepal. Pridno se je učil, da so se njegovi továriši lahko vzgledovali ob njem. Še celó meni je mati večkrat rekla: „Le glej, da bodeš priden, sicer te bode Bog naučil, kakor je Dolinarjevega Lukca!“ Ljudje so se pa tudi veselili, da se je Lukec poboljšal in Volkov Anže je vedno pristavljal: „Da ni padel v apnénico, nikoli bi ne bil tako vrl deček. Vidite, otroci, kar Bog stori, vse prav stori!“

III.

Odkar je padel Dolinarjev v apnénico, ni bilo dolgo časa nikogar blizu delavcev. Pa drugim je bilo lahko premagovati radovednost. Saj niso videli zidarjev, ker so bili bolje oddaljeni od sosedove hiše. Zato jim je hitro izginila sljá, da bi hodili ‚svetit‘. Zbrali so se na pašniku ter se tam podili in lovili ves božji dan.

Ali drugače je bilo záme. Na pašnik nisem smel, zakaj stariši so me imeli trdo.

V sobi pa tudi ni bilo prestati. Saj veste, otrok — pa poleti v sobi! To vam tišči pod milo nebo, da ga ni ukrotiti. Zato sem se počasi izmotal iz hiše na dvorišče, od tod na vrt in od tam sem skrivaj gledal delavce. Ali kmalu je bilo to záme predaleč. Pomaknil sem se prav trdo za plot in počasi vtikal nogo za nogo v velike špranje, ki so zévale med posameznimi deskami. Kmalu sem sedel vrhu plôta na jelovem obroču, ki je sklepal dva kôla. Nobeden me ni opazil, ne mati, ne zidarji. „Ahà, zdaj le smo pa dobri! Sèm le bom hodil sedevat!“ Tako sem mislil sam v sebi.

„Hej, Komatarjev!“ začujem nenadoma Anžetov glas.

„Ohó, zdaj pa pojdemo v apnénico“, takó sem si dejal. Kakor bi me bil z viška vrgel, poskočil sem s plôta, da bi jo srečno upeljal. Pa sam pes me je menda toliko zbegal, da sem poskočil na sosedov vrt, mesto na naš. Ko sem uprav zastavil nogo, da bi preplezal plot, zavpije znova Anže:

„Lej ga, kam pa greš? Sèm pojdi, sèm! Saj te ne vržem v apnénico. Po tobaka mi stopiš tjà h Grogi, ker si urnih nog!“

Moj strah je bil takòj pri kraji. Kot srna sem zdirjal h Grogi ter pritresel Anžetu tobak. Tako sem nekako zaslužil pravico, da sem smel hoditi prav med zidarje. Celó na oder sem šel in ondú podajal opeko.

Ali največje veselje sem imel, ko so vozniki pripeljali lesá, izpregli konje ter jih privezali k plotu. Ker so videli, kako rad se smučem okolo njih, dovolili so mi, da sem krmil konje, vodil jih na vodo ter pazil nánje v tem, ko so vozniki južinali. Posebno všeč mi je bil Kraljičev belec. To vam je bila živinica! Vi ga, to se zna, ne pómnite. Živ kot iskra, vzrasel kakor bi ga ulil, dirjal je pa, kot veter. Poleg tega pa ni bil nič muhast. Vsak otrok je lahko vozaril ž njim. Poslušen je bil kakor ura. Da si le napel nekoliko voje, vže se je obrnil na dotično stran.

Ker sem ga imel najraje, umeje se samó o sebi, da sem mu tudi najbolje stregel. Vselej sem ga prvega nakrmil, prvega napojil. Pogosto sem prihranil skorjico kruha, da se je belec malo posladkal. Na vodo sem ga vodil navadno ob uzdi. Prav ponosno sem stopal ob njem, gredoč skozi vas. Ljudje so me pa hvalili, češ, kar za hlapca bi bil dober. Stariši so mi pa tudi dovolili, da sem kaj malega pomagal pri sosedovih. Zakaj tega niso mogli trpeti, da bi bil brez dela postajal ter lenobo pasel. Mati mi je pogosto naročevala, naj se varujem kônj. Zakaj konj ima kosmata ušesa. Posebno mi je prepovedala, naj se nikdar ne postopim, da bi kakega konja jezdil na vodo.

Nekaj časa sem slušal materino svarilo. Počasi sem je pa pozabljal, kakor je to vže navada pri otrocih.

„Lepó je, ko vedem belca ob uzdi na vodo. Marsikdo me gleda. Toda, ko bi pa jaz še jezdil na njem, potlej, potlej! Há, vsa vas bi drla skupaj in me gledala. Jaz bi pa prav modro sedel na njem ter ga gladil po vitkem vratu. Vrgel me pa belec izvestno ne bode. Saj sva že dovolj prijatelja. Kar jutri ga zajezdim. Videli bomo, kaj bode!“

Tako sem premišljeval nekega večera v postelji, predno sem zaspal. In prav v teh mislih sem zatisnil oči. Vso noč se mi je sanjalo, kako lezem na konja, dirjam po vási — kako me hité ljudje gledat — kako se mi naposled belec splaši ter me vrže v cestni jarek, da so se mi pretresle vse kostí. V tem se zbudim. Malo strah me je bilo. ‚Kaj pa če bi me res vrgel‘, tako mi je nekaj govorilo in spomnil sem se tudi materinega svarila. Pa kmalu sem vse to premagal, ponovil rek očetov, da je ‚sanja polna glava spanja‘, obrnil se in ostal pri svojem sklepu.

Ko so drugi dan vozniki južinali, bil sem zopet pri konjih. Vže so skoro pozobali krmo in so veselo hrzali ter bili ob tla s kopiti.

Jaz sem se motal le okrog belca. Gladil sem ga po vratu, pobijal nadležne brenclje, ki so vbadali tako srdito, da se je konjem marsikje pokazala kaplja krvi.

„Le čakaj, belček ti moj! Zdaj te pa lepo povedem na vodo, ko si se dobro najužinal. Samó danes bodeva tako naredila, da bodem sedel na tebi. Saj me ne bodeš vrgel, kaj ne? Poglej, kak kos kruha sem ti prihranil! Ná, mali, ná! Kaj nè, kako se ti prilega? Saj je tudi dober, kot sama pogača!“

Tako sem ga ogovarjal in se mu skušal prikupiti, mrveč mu kruh na dlani, s katere je prav zadovoljno pobiral kosce. Na to ga odvežem in vedem nekoliko po poti, da je bil oddaljen od drugih kônj. Tam ob konci plota, kjer še zdaj stoji tisti otel oreh, obustavim ga. Potipljem ga še jedenkrat po vratu — primem za povodec ter zlezem na plot. Malo je gledal po strani, kaj poméni tako ravnanje. Vender je bil miren. Tedàj pa rečem jaz, kakor sem slišal očeta pred vsakim delom: „Bog in sveti križ božji!“ Pa se poprimem za grivo in — hóp — sedel sem na konji. Toda kaj takega pa belec vender ni pričakoval. Prestrašen se vzpnè, ker sem pri skoku nategnil uzdo, ter se postavi na zadnji nogi. Jaz spustim uzdo in grivo ter omahnem znak, loveč po zraku, kam bi se prijel. Ves zbegan zdrsnem po zadnji strani konjevi ter se oklenem njegovih nog. Belec brcne in me vrže v jarek. Še zdaj vidim, kako sta se zablisnili podkovi pred očmi. Le malo je manjkalo, pa bi mi bil razbil glavo.

Prav tedàj so zjužinali vozniki, prišli iz hiše in videli, kaj se je zgodilo. Vsi preplašeni so prihiteli, misleč, da se mi je izvestno kaj hudega pripetilo. Drugi so vzdigovali mene, drugi so pa šli lovit belca.

Ko se nekoliko otresem silnega strahú — prašajo me, če me kje kaj boli. Toda bil sem popolnoma nepoškodovan. Dali so mi torej piti vode — pravijo, da je to dobro za strah. Prosil sem jih še, naj ne povedó materi o tem ničesar. Toda v tem je vže prišla mati, nekoliko preplašena. Ko me je pa našla nepoškodovanega, oštela me je pošteno in zvečer sem moral dolgo klečati na polenu ter moliti v zahvalo angelu váruhu. In prav je imela mati. Še danes rečem, da me ni nihče drugi otel smrti, kot sam angelj váruh, ki me je vže v sanjah svaril, naj ne bodem predrzen in naj se ne podajam v nevarnost. *Fr. S. F.*

Pri božjem grobu.

Ali ste bili vže kdaj na véliki petek pri božjem grobu v cerkvi. Kaj ne dà, ljubi moji! Dobro vem, da ste bili, če vže ne samí, pa s svojo dobro materjo, ki vas je peljala počastit Jezusa v grobu ležečega, ki je za nas umrl strašne smrti na križu in nas rešil večnega pogubljenja!

Véliki petek — to je dan največje žalosti, ker je ljubi Bog umrl, in vse žaluje. Še celó zvonov ni na ta dan slišati, glasí se le ona gluha raglja, ki nič kaj prijetno ne dé našim ušesom! Vender je za otroke in mladino sploh tudi véliki petek težko pričakovani dan. Saj dobro vem, kako je to pri nas! Komaj ima tri, štiri leta, vže hoče iti na véliki petek v cerkev, da vidi božji grob. Nu bolj odraslih pa kar vdržati ni, da bi ne šli! — Ali k božjemu grobu v cerkev se ne gre kar takó. Treba je nove obleke za vesele velikonočne praznike, in oče morajo kupiti temu čreveljčke, ónemu nove hlačice, nov klobuček i. t. d. Ej otroci moji ljubi, kadar greste v cerkev k sveti maši, le zahvalite se Bogu, da vam je dal tako dobre in skrbne stariše, ki vam skrbé za novo obleko in vse drugo, česar potrebujete, ker drugače bi še v cerkev ne mogli! Je pa tudi res lepo tam pri božjem grobu, lepo, kakor ste vže sami videli. Kako veličasten je ta božji grob, ki je po raznih krajih tudi različno napravljen, olepšan in razsvitljen. I nù, ker smo si dobri prijatelji, povedati vam hočem, kako lep božji grob imamo tudi pri nas v naši cerkvi. Večinoma je upodobljen po ónem grobu, v katerega je bil Jezus položen v Jožef-Arimatejevem vrtu blizu Kalvarije, od koder se v daljavi vidi Jeruzalemsko mesto. Okolo groba so lepa drevesa in cvetice, pred grobom pa stoji straža: dva moža vsak s sulico v desni roki, z rujavo brado in zeló ostrim pogledom, z jedno besedo: prava podoba onih židov, kateri so tako neusmiljeno umorili našega Gospoda in Zveličarja Jezusa Kristusa.

Marsikateri junakec, ki vže davno hlačice nosi, približal se je strahoma božjemu grobu, ugledavši te čudne možake, da-si so le na desko naslikane. Ob strani groba so naslikane podobe iz trpljenja Kristovega, recimo: vrt Getsemani, kjer je

Jezus krvavi pot potil, poleg njega, drži angelj kelih trpljenja, a tam v kotu vrta pa spé trije njegovi učenci, katere je posvaril, rekoč: Ali niste mogli vsaj jedno uro čuti z menoj? Čujte in molite, da v skušnjavo ne padete! Tam je zopet podoba, ko je bil naš Gospod k stebru privezan in bičan, s trnjem venčan itd. Tam v grobu pa leži presveto telo našega Zveličarja in toliko lučic gori okolo njega, da kar miglja pred očmi. Pred grobom klečé ljudje in molijo sv. rožni venec. Dà, dà, lepo je tako, lepo, posebno pa na véliko soboto zvečer pri večernicah, ko so pete litanije „Matere božje“ pred božjim grobom. Takrat so prižgave vse lučice h krati. Orglje zadoné in vsa cerkev zapôje ono znano in prelepo pesen:

O Mati najbolj svéta,
Brez madeža spočéta;
Kraljica bod' pozdrávljena.
Oj prosi za nas Boga!

Največje veselje pa je na velikonočno jutro, ko je vstajenje iz božjega groba in se pokaže podoba vstalega Jezusa z belo-rdečim bandercem v roci. Takrat zapojó vsi veselo „alelujo.“ Po cerkvi se prižgó vse sveče in svetilnice, a nekateri imajo goreče sveče tudi v rokah. Po cerkvi se oglasé zvončki, zvonovi zadoné, topiči zagrmé in ljudstvo se začne počasi pomikati v svečanem sprevodu iz cerkve in zopet nazaj veselo prepevajoč: Zveličar gre iz groba. Res lepi, najlepši so ti velikonočni prazniki, kaj ne, otroci moji ljubi? Z njimi pa nastopi tudi cvetoča vzpomlad, da je tudi zunaj povsod vže zeleno, kakor poje slavni naš pesnik:

Poglej, obrni se okrog
Zelena gora, živ je log;
Povsodi vzpomladánski cvét,
Vesoljni v svate vabi svét.

Nù pa še nekaj je, kar bi bil skoraj pozabil, da je velika noč tako vesela. Ali veste kaj? Píruhi! píruhi! Ej, da se vže poprej nisem spomnil tega! Vem, da jih imate tudi vi posebno radi, kakor jih imam tudi jaz! Ne vem, kako to, da jih imam letos posebno veliko, zatorej pridite pónje, rad vam jih porazdelim, če vas pride še toliko! Na svidenje! *Fr. Peternel.*

Vzpomládni dnevi.

V učilnici.

Učitelj: Nu, Ivan, povej nam, kako se imenujejo cvetice, katere si mi danes prinesel na mizo?

Ivan: Te cvetice se imenujejo zvončki.

Učitelj: Ali se še spominjaš, kaj sem vam pripovedoval lani o barvi lilije, ko smo se pogovarjali o sv. Alojziju?

Ivan: Bela lilija pomeni nedolžnost sv. Alojzija.

Učitelj: Kaj bi pa zdaj v postu značila bela barva zvončkov?

Ivan: Bela barva zvončkov nas spominja na nedolžno trpljenje našega Zveličarja.

Učitelj: Milica, ali mi znaš še kako drugo cvetico povedati, ki se v kratkem pokaže?

Milica: Dà, na našem vrtu bode kmalu vse polno vijolic; vže se vidijo višnjavi popki. Naša mati nam je nedavno pravila, da nas vijolična barva opominja k spokornemu življenju.

Učitelj: Kaj nam bi pa ti rada povedala, Jerica?

Jerica: Pri nas smo vsadili v gredo klinčke; soseda, ki nam jih je dala, rekla je, da živo-rdeče cvetó.

Učitelj: Dobro, da si nam omenila tudi to cvetico, ki ima lepo rdečo barvo. Kaj pomeni rdeča barva v sedanjem času, povedal vam še nisem. Zapomnite si tedàj dobro: Rdeča barva nas opominja na neskončno ljubezen, katero je naš Zveličar ves čas svojega trpljenja imel do nas in iz same ljubezni do nas šel v smrt. Otroci, kadar koli trgate cvetice teh barv in jih vijete v vence, spominjajte se tudi na njih pomén. (Konec prihodnjič.)

Listje in cvetje.

Rebus.

(Priobčil F. Stegnar.)

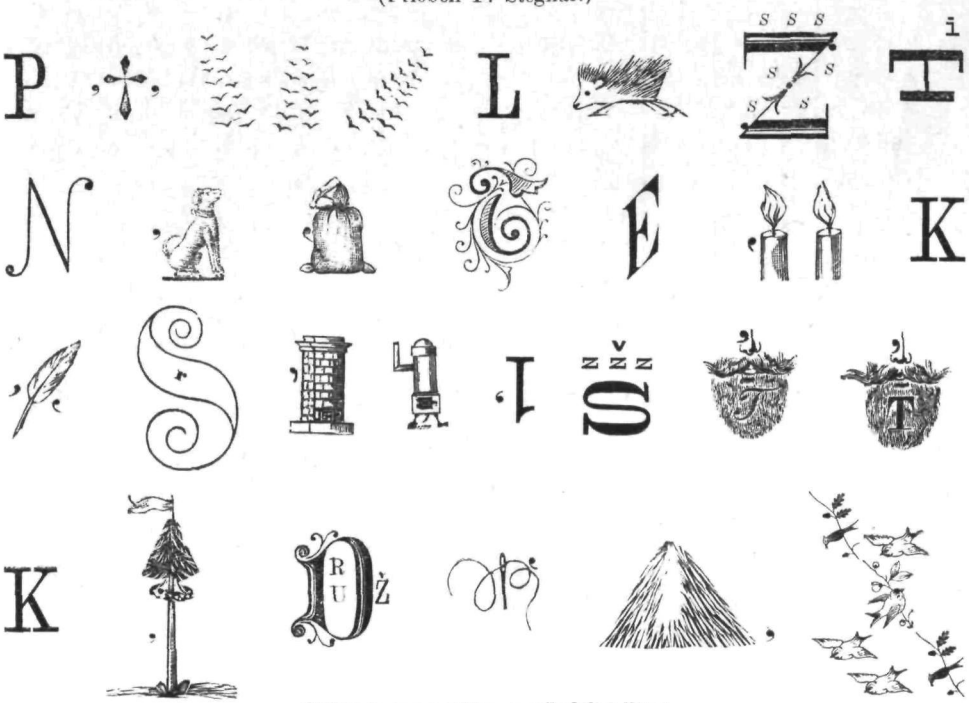

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Rebus.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Rešitev in imena rešilcev obeliska in demanta v 3. „Vrtčevem“ listu.

Rešitev obeliska:

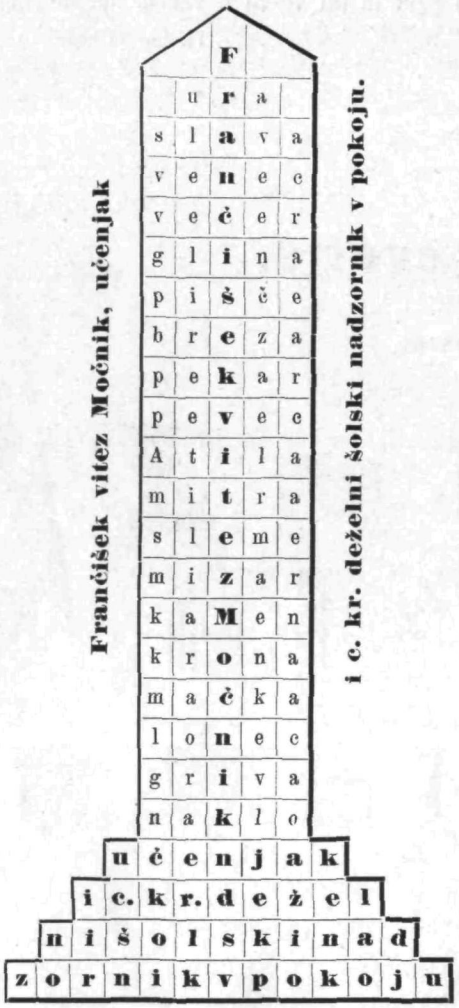

Prav so ga rešili: Gg. Jak. Inglič, nadučitelj; Jos. Kumar, c. k. rudar in Val. Pogačnik, žgal. pisar v Idriji; H. Robinšak v Radgoni; Peter Kresnik, učitelj v Žetalih (Stir.); J. Wohinz, učitelj v Kresnicah; Tone Schalamun, bogoslovec v Gradci; Josip in Biče Vouk v Trstu; Fran Gruden v Spod. Retji; Fran Peternel, mlad. v Novakih (Gor.); Josif Bobnar, mlad. v Mirni Peči; Dragotin Koderman na Frankolovem (Štir.); K. Pirc v Ljubljani; Jos. Janša, Boštjan Peček in Fran Steržaj, dijaki v Ljubljani; Milan in Vladimir Pertot, dijaka v Trstu; Ant. Šlamberger, učenec v Ljutomeru; Mih. Pušnik in Jan. Vodeb, učenca v Slivnici pri Celji; Jan. Štuler, Matija Goričak, Ferd. Ludvik in Jan. Marčinko, učenci v Mozirji. — Gospica Dora pl. Obizzi v Gorici; Ema Gantar na Čatežu ob Savi; M. Mlakar, učiteljica v Planini; Gizela Širca, učenka v Tominu; Alojzija Dolenec, učenka v Ajdovščini; Ivanka Rupnik, učenka v Leskovci; I. Kovšca, Ana in Pepca Milavec, Terezija Rovan in Ivana Podboj, učenke v Planini; Malči in Anka Stuler, Rezi Hicelberger, Marijca Blaž, Frančiška Staut, Ana Cesar, Uršula Matjaž, Ana Pfeifer in Uršula Pirečnik, učenke v Mozirji.

Rešitev demanta:

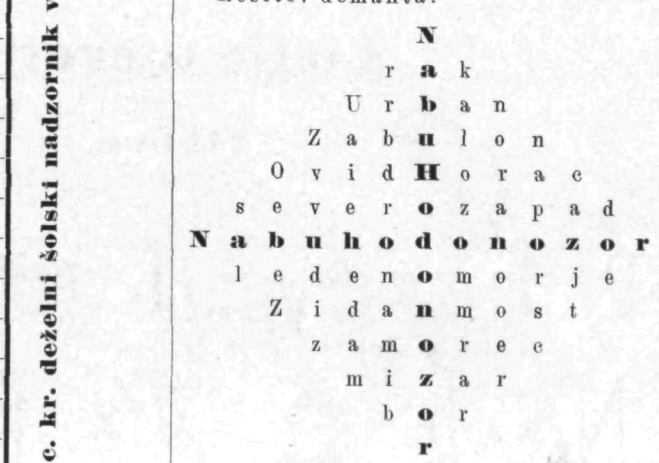

Prav so ga rešili: Gg. Jak. Inglič, nadučitelj; Jos. Kumar in Val. Pogačnik v Idriji; Fran Kranjc, nadučitelj v Slivnici pri Celji; M. Rant, naduč. na Dobrovi; Fr. Peternel, mlad. v Novakih (Gor.); Jos. Bobnar, mlad. v Mirni Peči; K. Pirc v Ljubljani; Erazem Gruden, Rajko Mlejnik in Gustav Smola, dijaki v Rudolfovem; Milan in Vladimir Pertot, dijaka v Trstu; Ferd. Pirnat, Anton Čepin, Ivan Skerbec, Radoslav Rabuza, Maks Ašič, Pavel Lokovšek, Jož. Čepin in Drag. Gilčvert, dijaki v Celji; Anton Šlamberger, učenec v Ljutomeru. — Gizela Širca v Tominu; Marija in Leoplodina Rantova na Dobrovi; Albina Rupnik v Leskovcu.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. Napis Upravništvo „Vrtčevo“, mestni trg, štev. 25 v Ljubljani.

Izdajatelj, založnik in urednik Ivan Tomšić. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.